

INDEX
Idősek ellátása:
az órát is számon tartják
5-6. oldal

INDEX
A könyvtáros szakma polarizációja
- és megbecsültsége
10-12. oldal

COPYRIGHT
Helyismereti munka az ózdi
városi könyvtárban
15. oldal

KÖNYVTÁRI Mappa

2016. december • II. évfolyam, 4. szám

Tinik a könyvtárakban

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei könyvtárosok lapja

VÁNDORGYŰLÉSI STAFÉTA

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1969 óta hirdeti meg központi rendezvényét, a könyvtárosok legnagyobb találkozási fórumát, a Vándorgyűlést. Miskolc már több alkalommal biztosított helyszínt és programokat a rendezvény résztvevői számára. A 2. Vándorgyűlés 1970. június 3–4. között megyeszékhelyünkön valósult meg, témája A könyvtáros pályakép, a képzés és továbbképzés volt. A 14. Vándorgyűlésre is városunkban került sor, 1982. augusztus 27–29. között, A szakirodalmi információellátás helyzete és fejlesztési irányai Magyarországon témában. Harmadik alkalommal a 36. Vándorgyűlést szervezte könyvtárunk Miskolcon, 2004-ben Könyvtár – esély a jövőhöz tematikával.

2016. július 8-án, a Veszprémben szervezett 48. Vándorgyűlésen a Miskolci Egyetem, Könyvtár, Levéltár, Múzeum, az MKE Borsod Megyei Szervezete és a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár képviselői együtt vették át a stafétát a következő évi MKE Vándorgyűlés megszervezésére. Így a 2., 14. és 36. miskolci helyszínű Vándorgyűlés mellé a soron következő 49. találkozó szervezési jogát is megkaptuk.

A Vándorgyűlések történetében változó helyszínek között többségben a megyei jogú városok szerepelnek, de több kisebb város is bevállalta a rendezést, amely a növekvő létszám miatt egy-

re nagyobb logisztikát igényel. Hat olyan megyei jogú város szerepel visszatérő helyszíneként, ahol már három alkalommal is találkozhattak a könyvtárosok Vándorgyűlésen: Debrecen, Eger, Győr, Miskolc, Pécs és Szombathely (3 a Dunántúli és 3 a Dunán inneni régióban). Ezek közül negyedszerre elsőként Miskolc ad otthont, 2017 júliusában a Vándorgyűlésnek.

Lehetőséget kapunk arra, hogy a szervezés mellett megmutassuk megyei szakmai közösségeinket, munkánkat, kulturális és turisztikai értékeinket. Hívjuk és várjuk valamennyi megyebeli könyvtáros kollégánkat a nyári rendezvényre, előtte számítunk ötleteitekre, javaslataitokra a szakmai kirándulások megszervezésében.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye a magyar történelem, a magyar nyelv és kultúra bölcsőhelye, ahol a megye neve is megidézi történelmi nagyjaink, Bors vezér és Aba Sámuel királyunk területeit, ahol a Rákócziak földjén és váraiban járhatunk, Szemere és Kossuth nyomait követhetjük, ahol első magyar nyelvelmünk és a magyar irodalmi nyelv, a nyelvújítás és Kazinczy Ferenc szülőföldjére lépünk, ahol a Vizsolyi Bibliát könyvbe nyomtatták és sorolhatnánk (a következő Vándorgyűlésig) tovább...

Prókai Margit

”

„... a 2., 14. és 36. miskolci helyszínű Vándorgyűlés mellé a soron következő 49. találkozó szervezési jogát is megkaptuk.”

”

RENDAHGYÓ KOROSZTÁLY, SPECIÁLIS FOGLALKOZÁS

A tiniknek jóval kevesebb időtöltési lehetőséget kínálnak a könyvtárak, mint a kisgyermeknek – mintha akkor engednék el a kezüket, amikor a legkönnyebben engednek a különböző médiumok csábításának. Az OKN keretében meghirdetett Beavatás-játék is erre a korosztályra irányította a figyelmet. Ennek apropóján beszámolunk néhány működő jó gyakorlatról is.

TINIPROGRAMOK AZ ÓMI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN

Napjainkban a fiatalok egyre kevesebb könyvet olvasnak, kevesebbet járnak könyvtárba, ők azok, akik már az online kommunikációba születtek bele. Rohanó életformájuk miatt a virtuális „beszélgetés” kap teret életükben, hanyagolva a hagyományos kommunikációt. A tanuláshoz és a mindennapi élethez szükséges információkat az internet és az okostelefonok segítségével szerzik be. A könyvtárak egyik sarkalatos célja, hogy felhívják a figyelmet az olvasás fontosságára, a könyvtárak által nyújtott lehetőségek kiaknázására, a szabadidős tevékenységek hasznos eltöltésére.

E fontos cél elérése érdekében könyvtárunk különböző lehetőségeket kínál a tini korosztály számára.

Először is könyv- és könyvtárhasználati foglalkozáson, játékos feladatok segítségével ismerhetik meg szolgáltatásainkat, elektronikus katalógusunk használatát.

A fiatalok olvasási szokásai eltérőek, van, aki egyáltalán nem olvas, van, aki csak egy bizonyos témájú könyvet választ, és nagyon kevesen szeretik a kötelező irodalmat. Sokaknak nehéz a megértésük, nehezen azonosulnak a szereplőkkel, hiszen a történet egy másik kor világát mutatja be. Ehhez kapcsolódunk a könyvtárba kihelyezett irodalmi órák megtartásával, ahol filmbejátszások és feladatok segítségével dolgozzuk fel a kötelező irodalmat.

Már hagyománnyá vált a rendhagyó irodalomórák szervezése, melyek segítségével emberközelivé tesszük az irodalmat, találkozhatnak a diákok a kortárs irodalom neves képviselőivel. Így ismerhették meg

Kálnay Adél, Grecsó Krisztián, Nyáry Krisztián, Darvasi László életútját, műveit és írói pályájuk kezdő lépéseit.

A rendhagyó órákon nagy hangsúlyt fektetünk a versek megszerettetésére, a fiatalokhoz közelebb álló megzenésített formában. A különböző irodalmi ünnepekhez kapcsolódva többször rendeztünk szavaloversenyt, ezekre már saját versekkel is neveztek a diákok.

Az Egészség hónapja kapcsán „Tini-klinikánkon” a diákok elméleti és gyakorlati tanácsokat kaptak városunk elismert szakembereitől a betegségek megelőzéséről, egészségük megőrzéséről. Az előadásokon a kábítószeres veszélyei, a lelki gondok, a biológiai, testi változások és a szépségápolás kérdései kerültek terítékre.

A város és a térség iskolái között Kamasz Kupa keresztrejtvényfejtő versenyt rendezünk, ahol a diákokat lexikonok, földrajzi atlaszok, kézikönyvek segítik a helyes megfejtésben. A rejtvények adta szellemi tréning mellett a könyvek használata is fontos momentuma a versenynek.

A középiskolások számára kötelező közösségi munka könyvtárunkban is jelen van. Kézműves foglalkozásaink, olvasótáboraink előkészítésében, megtartásában lehetőséget biztosítunk a diákoknak a könyvtári feladatok megismerésére és használatára.

A szülők, a pedagógusok, a könyvtárosok összefogása során érhető el eredmények az olvasás és a könyvtárhasználat terén. El kell ismerni, hogy a kisgyermek és fiatalok számára ma már a számítástechnikai eszközök használata a mindennapokban természetes. Alkalmazkodni kell a kor követelményéhez és el kell fogadnia az idősebb generációnak, hogy ma már számítástechnikai eszközök nélkül nincs olvasóvá nevelés.

Csörgőné Csépanyi Krisztina

ÚJHELYEN IS EGYÜTT AZ ISKOLÁKKAL

A Sátorlajújhelyi Városi Könyvtár a művelődés és a szabadidő hasznos eltöltésének színtereként kiemelt figyelmet fordít a gyermekekre. Napjainkban új elvárásokat támasztanak az oktatási és a közművelődési intézményekkel szemben is. Tapasztaljuk, hogy évről

évre nehezebb feladat a potenciális olvasók megszólítása. Ezért a tanév során az oktatási intézményekkel szoros együttműködésben szervezzük programjainkat, a nyári szünet ideje alatt a szülőket és közvetlenül a gyermekeket szólítjuk meg programajánlóinkkal. Arra törekszünk, hogy a szervezett gyermekfoglalkozások, vetélkedők, könyvtári órák mellett a gyermekek, családok és baráti társaságok számára is a szabadidő hasznos eltöltésének kedvelt helyszíne legyen a könyvtár.

A népszerű könyvek kölcsönzése mellett kötelességük teljesítésében is szeretnénk segítségükre lenni az ezt igénylő tanulóknak és általános iskoláknak, amikor a kötelező és ajánlott olvasmányok közös felolvasására, vetélkedő formájában történő feldolgozására invitáljuk őket. A nyári szünetet megelőzően – a pedagógusokkal egyeztetve – olyan könyvajánló foglalkozásokat szervezünk, amelyen egy-egy részlet felolvasásával igyekszünk felkelteni a gyermekek érdeklődését az ajánlott könyv, könyvek iránt, ezzel sarkallva a tanulókat arra, hogy a szünidőben el is olvassák azt. Játékos feladatok megoldásával adhatnak számot ismereteikről a könyvtárhasználati, műveltségi és helytörténeti vetélkedőinkre jelentkezők.

Az olvasás megszerettetésében ez éven a kamaszok körében népszerű Hűvösvölgyi sulis regénysorozat szerzőjét, Maros Editet hívtuk „segítségül”, aki fiatalos lendületével, humoros történeteivel magával ragadta a népes közönséget. Reményeink szerint az író-olvasó találkozó többeket elindított az olvasás útján.

A tinik számára olyan interaktív ismeretterjesztő előadássorozat indításával terveztük közelebb hozni, érdekes helyszínné tenni a könyvtárat, amelynek keretében

a városban élő személyeket kértünk fel, hogy mutassák be érdekes foglalkozásukat vagy kedvenc hobbijukat. Az előadók eddig a hip-hop zene, a numizmatika és a csillagászat rejtelseibe avatták be az ifjú közönséget.

A Zempléni poéták elnevezésű versíró pályázat keretében a felnőttek mellett a felső tagozatos, illetve a középiskolás korosztályt is sikerült megszólítanunk.

Ahhoz, hogy a tinik igényeit és véleményét megismerhessük, kérdőíves felmérést végeztünk a középiskolások között, melynek eredményét munkánk során felhasználjuk.

Örömről szolgál, hogy a Nagy Könyves Beavatás országos olvasásnépszerűsítő játékba egy középiskolási csoportot sikerült bevonnunk, s a fiatalok a könyvtár munkatársának támogatásával időről időre lelkesen teljesítik a számukra előírt feladatokat.

Mind a dokumentumok beszerzésénél, mind a programok szervezésénél, szolgáltatásainkkal arra törekszünk, hogy az olvasók igényeinek leginkább megfeleljünk. Tapasztalataink szerint a könyvtárlátogatók szívesen töltik szabadidejüket a könyvtárban, ahol otthonos, barátságos környezetben, a dokumentumok lehetőségeihez igazított választékával várjuk az érdeklődőket.

A különböző országos rendezvénysorozatokhoz kapcsolódó programjainkkal azt is szeretnénk megmutatni, hogy milyen sokféle tanulási, tájékoztató, kulturális, szociális lehetőség rejlik a könyvtári találkozásokban. Az „akciók” célja, hogy a rendszeres könyvtárhasználókon kívül minél több olyan személyt érjünk el, akiknek mindennapjaikhoz eddig nem tartozott hozzá a könyvtárlátogatás.

Nagyné Szentesi Mónika

BEAVATOTT OLVASÓK ÉS KÖNYVTÁROSOK

A Nagy Könyves Beavatás egy olvasásnépszerűsítő játék, mely a 14 és 21 év közötti fiatalokat szólította meg. A regisztráció és a feladatok beküldése is online zajlik, de a diákok segítői a könyvtárak, a könyvtárosok. Ez alkalmat teremtett a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtárban is egy Tinisarok kialakítására.

Az országos játék során a 3-5 fős csapatok hét fordulón keresztül versengnek egymással 2016. október 5. és 2017. március 8. között. A verseny keretét Veronika Roth: A beavatott című könyve adja. Az abban szereplő csoportnevek alapján sorolták 7 csoportba a versenyzőket és a választható könyveket is. A könyveket így valamilyen téma köré rendezték a szervezők. A Barátságosakéba szerelmes, barátságos történetek, a Bátrakéba kaland, krimi, a Csoportnélküliekébe több témát tartalmazó könyvek, az Elfajzottakéba misztikus történetek, a Műveltekébe sci-fi és klasszikus művek, az Önfeláldozókéba hősi és történelmi témájú, az Őszinték csoportjába pedig tabu könyvek kerültek. Természetesen minden csapatnak minden csoportból kell választania.

Az, hogy ezt a keretet megadták az országos játék szervezői, nagy segítséget jelentett, ugyanakkor sok feladat vár így is a helyi könyvtárosokra. Az érintett korosztályt elsősorban az iskolákon, a már meglévő kapcsolatokon keresztül igyekeztünk elérni a játék hírével. Sikerral járunk: Miskolcra hét csapat indult, az alábbi csapatnevekkel: 5en a világ ellen, Élienek :3, Griff&él, Öt kis malac, Sugárszennyezett Neonpillangók, Szóköz és a TSZOFF. A résztvevők a játékról

különböző forrásokból szereztek tudomást. Volt, aki tanárától hallott a játékról, volt, aki a könyvtár honlapjáról, szórólapjairól vagy a könyvtárosoktól szerzett tudomást a játékról.

Könyvtárunk, hogy segítse a játékosokat, és hogy minél több fiatal számára vonzó környezetet teremtsen, kialakított egy Tinisarkot. Itt helyeztük el a játék során választható könyveket, és a Beavatott könyvet idéző dekorációval, valamint babzsákfotelekkel tettük hangulatossá a sarkot. Természetesen itt tartottuk meg a nyitórendezvényt, a Választási Ünnepséget október 5-én. Itt találkozhattak egymással a csapatok, megismerték könyvtári segítőjüket, kikölcsönözhatték az első választott könyvet. Mivel lehetőséget kínáltunk nekik arra, hogy a játék során szerzett élményeiket nyilvános blogban osszák meg a közönséggel, Vitkolci Ildikó író a blogírásról beszélt a résztvevőknek.

Ezzel a lehetőséggel ugyan eddig nem éltek a fiatalok, de a játékban a könyvajánlókat és a kreatív feladatokat nagyon ügyesen készítik. Könyvtárunkat az a megtiszteltetés érte, hogy az első forduló minden kreatív feladatát pontozhatta. Ez montázskészítés volt, és szerintünk nagyon szép, ötletes és egyedi munkák születtek. (Ezek a nagykönyvesbeavatas.hu oldalon, a Kreatív feladatok 1. menüpontban megtekinthetők).

Novemberben Trux Béla íróval találkozhattak, aki a könyvírás nehézségeiről és személyes tapasztalatairól beszélt nekik. Még egy rendezvény lesz a játék során a Tinisarokban – amit szeretnénk tovább megtartani, fejleszteni, ugyanis láthatóan szívesen használják fiatalok és még a nem egészen fiatalok is.

Faitli Eszter

IDŐSEK A KÖNYVTÁRI ELLÁTÁSBAN

Az átlagtól eltérő élethelyzetben lévők, a valamilyen oknál fogva hátrányos helyzetűek (fogyatékkal vagy mélyszegénységben élők, nyugdíjasok stb.) könyvtári ellátása nem új keletű kérdés – de újra és újra foglalkozni kell vele.

A magyar könyvtárosok a rendszerváltozást megelőzően is érzékenységet mutattak a különleges igényű olvasókkal való foglalkozás, ellátás iránt, de a rendszerváltozást követően nyílt lehetőség arra, hogy a speciális ellátások szélesebb köre kialakulhasson, s napi gyakorlatá váljon. Ebben nagy segítséget jelentett a jogszabályi környezet megváltozása mellett a témával foglalkozó nemzetközi és hazai keretdokumentumokban (ENSZ, UNESCO, IFLA) megfogalmazott alapelvek megismerése is. Ezzel párhuzamosan az információs és kommunikációs technológia rohamos fejlődése sokszínű és differenciált lehetőséget teremtett a speciális szolgáltatások kidolgozásához, megvalósításához.

A sokféle speciális igényű csoport közül most az idősekkel kapcsolatos jó gyakorlatokról írunk. A miskolci gyakorlat bemutatása mellett kitekin-tünk a sajátos helyzetben lévő kistélepülésekre, ahol drámaian csökken és öregszik a lakosság.

E-MAIL, LETÉT, LÁTOGATÁS

A miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár tagkönyvtárai egy-egy lakótelep, városrész lakóit vonzzák magukhoz, évtizedek alatt kialakulnak a személyes kötelékek. Gyakran megélt helyzet, hogy nem jön az olvasó a megszokott időpontban, majd a következő alkalommal sem. Ezekből az élethelyzetekből indult el a Könyvet házhoz nevű szolgáltatás. Gyakori, hogy egy régi olvasó telefonon, e-mailben, újabban már Messengeren jelzi igényét a könyvtár felé. Családtag vagy a házi gondozó szolgálat munkatársa intézi a kölcsönzés technikai részét. Ilyenkor a könyvtáros és (a felhasználó)

lói tanfolyamra anno nagy nehezen beszerzett) olvasó is boldog, hogy milyen nagyszerű, hogy megismerkedett az online világgal.

Fejlettebb formája ennek a szolgáltatásnak, amikor a könyvtár környezetében levő időshonokat keresik fel a könyvtárosok. Ezek a látogatások havonként egy alkalommal tör-ténnek, rendszeres időpontokban. Az érdeklődő idősek adatait rögzítjük (beiratkozási forma-nyomtatványon), a „mentális” nővérek jóváhagyásával (elkerülve így a demens gondozottak-kal való konfliktust). Vannak, akik határo-zott kéréssel jönnek, másokat egy-egy

téma érdekel. Az sem ritka, hogy a frissen meg-jelenő könyvekre már az állományba vétel előtt bejelentik igényüket. A kölcsönzéskor rögzít-jük a következő kérést is, de a mentálhigiénés munkát végző nővéreknél az otthonok lakói is jelezhetik igényüket. Az Őszi Napsugár Otthon-nal és a Szépkorúak Házával évek óta működik ez a fajta együttműködés.

A központi könyvtár a Hámori Szolgáltató Köz-ponttal alakított ki kapcsolatot. A távolság mi-att itt egy kisebb letétet létesítettünk (mintegy 200 kötet), amelyet negyedévente frissítünk az igényeknek megfelelően. Ez rendkívül nagy segítség, hiszen ebben a városrészben így már nem megoldatlan a könyvtári ellátás. A szük-séges adminisztrációról a szolgáltató központ munkatársai gondoskodnak.

A speciális helyzetű olvasók ellátása nagy empátiát, türelmet és rugalmasságot igényel a könyvtárosoktól. Nehéz perceinkben Vekerdy Tamás gondolata lehet segítségünkre: „Az ol-vasás – ha élvezetet okoz – segít élni. Átélni és túlélni is.”

AZ ÓRÁT IS SZÁMON TARTJÁK

A mozgókönyvtári ellátás bevezetésével, majd ezt követően a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer kialakításával tovább bővült azon lehetőségek köre, amellyel segíteni tudunk a földrajzilag hátrányos helyzetűek, sokszor a társadalom periferiáján élők könyvtári ellátásában. A vidéki aprófalvakban túlnyomó többségben idős emberek élnek, akik speciális könyvtári ellátást igényelnek, hisz már nem látnak jól, hamarabb elfáradnak, és sokszor mozgásukban is korlátozottak.

A KSZR keretében, Szendrő központtal működtetett „könyvtárbuszos” szolgáltatás több olyan települést lát el, ahol a lakosság lélekszáma még a 100 főt sem éri el. A szolgáltatást megvalósító könyvtárosok empátiás készségének köszönhetően ezeken a településeken azoknak az embereknek sem kell lemondaniuk az olvasásról, akik már nem tudnak elmenni a kijelölt könyvtárbuszos megállóhelyre. Több településen, így például Teresztenyén, Varbócon, Tornakápolnán és Becskeháza is házhoz viszik az olvasnivalót, amely nemcsak könyvet jelent, de sok esetben igényelnek az idős emberek hetilapokat, magazinokat, folyóiratokat. Sokan keresik az „öregbetűs” könyveket, de sajnos ebből a könyvtípusból eléggé szűkös a kínálat, holott az idősebbek mellett az egyéb okból speciális ellátást igénylő olvasók esetében is fontos lenne a kínálat bővítése.

Az Encsi központból ellátott 21 kislélekszámú településre minden második héten látogat el a könyvtárbusz, a lakosság az előre meghatározott helyen és időben veheti igénybe szolgáltatásainkat (könyv, folyóirat, CD, DVD, könyvtárközi kölcsönzés, helyben használat, stb). Az aprófalvas települések többségére az előregezés a

jellemző. A helyhez kötött idősök, vagy mozgásukban súlyosan korlátozott betegek esetében itt is működik az úgynevezett felkereső szolgálat. A személyes kapcsolattartás sokkal többet jelent az idős embereknek, mint maga a kölcsönzés. Megnyilvánulásaikból kitűnik, nem hogy a napot nem felejtik el, de még az órát

is számon tartják, mikor érkezik hozzájuk a könyvtáros, a könyvtárbusz. Épp ezért a szolgáltatás egyre népszerűbbé válik számukra. Alsógagy, Perecse, Büttös, Gadna, Gagyvendégi, Nyésta településen az idős, nyugdíjas korú lakosok kérésére a kijelölt megállóhelyeken kívül is házhoz megy a könyv.

Bodrogkisfaludra a menetrendnek megfelelően minden második héten látogatott el a könyvtárbusz, a kijelölt megállóhely, a Községi Ház volt. A településen működő nyugdíjas otthon lakóinak kezdeményezésére ma már külön megállót létesítettünk, így még több idős ember juthat hozzá a könyvtári szolgáltatásokhoz.

**Pálfi Erika,
Venyigéné Makrányi Margit,
Zsova Márta**

INSPIRÁLÓ FELÚJÍTÁSOK

Annyi megújult kiskönyvtárat adtunk át az olvasóknak a legutóbbi lapszám megjelenése óta, hogy nem is tudunk mindegyikről most beszámolni. A következő számunkban természetesen pótoljuk ezt, és mellettük, reméljük, már újabbakat is bemutatathatunk, hiszen tucatnyi felújítás előkészítése kezdődött el.

LITKA

A kistelepülés életében rendkívüli eseménynek számított a könyvtáratadás, amire a határon túlról is érkeztek vendégek, eljött többek között Gál Sándor író. Litkán 1981-ben, az iskolával együtt zárt be a könyvtár. Az utóbbi években könyvtárbusz járt, 2015-ben nyitott ki a letéti könyvtár. Az önkormányzat az egykori orvosi rendelőt és várót közmunkában felújította, a kialakított modern könyvtári közösségi tér berendezése KSZR támogatással teljesen megújult. Könyvek, folyóiratok, számítógépek és külön gyerekkuckó várja a látogatókat. Ez a fejlesztés sürgette meg a kábelcserét, és a szélessávú internet bevezetését Litkára.

BÜKKARANYOS

A könyvtárhelyiség festését, világításának megújítását az önkormányzat biztosította a közmunkaprogram keretében. A KSZR keretein belül a berendezés szinte teljesen megújult, új polcok, függönyök, szőnyegek, projektor érkezett. A többfunkciós közösségi térben gyerekkuckó, folyóiratolvasó-sarok, helyismereti rész, 2 számítógép várja a látogatókat. A kézműves foglalkozásoktól a KönyvtárMoziig bőséges programokat kínálnak majd minden korosztálynak. A szakképzett, elhivatott könyvtáros munkája elengedhetetlen az elszármazott hírességekkel való kapcsolattartásban, a dedikált könyvek, portrék gyűjtésében és a hagyományörzésben is.

ZEMPLÉNAGÁRD

A Falunap keretében avatták fel a település megújult könyvtárát. Ez a hely eddig is az egész közösséget szolgálta, méghozzá nemcsak olvasnivalóval, de internetezési, nyomtatási lehetőséggel is. A négyosztályos

iskola udvarán álló épületben található könyvtárat, ami a közösségi könyvtár feladatait is ellátja, a Nemzeti

Kulturális Alap pályázatán elnyert több mint 1,5 millió forintból újította meg az önkormányzat. Mostantól a legkisebbeket is kényelmes kis asztal várja székekkel, és mesés válogatóláda, a nagyobbaknak külön polcra rakták a kötelező irodalmat, a felnőttek számára pedig a kényelmes folyóirat-olvasó sarok az igazi újdonság.

SAJÓÖRÖS

Teljesen megújult a település könyvtára az önkormányzat és az ellátó megyei könyvtár együttműködésében. Több mint három évvel ezelőtt a nagyobb helyiséget modernizálták, most a KSZR finanszírozta a kisebb szoba bútorzatának

cseréjét: új polcok, babzsákok, szőnyegek érkeztek. Az önkormányzat révén pedig új burkolatot kapott és a korábbi heti 8 óra helyett már heti 47 órában várja az olvasókat. A könyvtár igazi közösségi térré alakult, ahol helyet kap nyugdíjasklub, jóga és aerobik, valamint kézimunkaklub, de helye lesz családi délutánoknak is.

BOGÁCS

A bogácsi könyvtár eddig is a helyi közösség egyik központja volt, mostantól azonban méltó teret is nyújt munkájukhoz. A Nemzeti Kulturális Alap pályázatán nyert az önkormányzat több mint 2,5 millió forintot a belső tér megújítására és kibővítésére. Ebből és saját erőből a padlótól a plafonig, a falak mellett körbefutó polcokig felújították a könyvtárat, sőt, egy eddig más funkciójú, 21,5 négyzetméteres szoba hozzacsatolásával gyerekkuckót alakítottak ki. A több mint 8000 kötet katalógusa online is elérhető, és a közeljövőben csatlakoznak a KönyvtárMozi projekthez is.

**Bardóczné Konderák Valéria, Szarvas Beatrix,
Székelyné Csetneki Ibolya, Zsova Márta**

MINŐSÉG – KÖNYVTÁR – MINŐSÍTETT KÖNYVTÁR 2.

A Könyvtári Mappa előző számában a Minőség – Könyvtár – Minősített könyvtár címmel írt cikket azzal fejeztem be, hogy a törvényben meghatározott megyei könyvtári feladatunk ellátása érdekében első lépésként 2016-ban felmérést készítünk arról, hogy a megye nyilvános könyvtárai mit tettek, illetve kívánnak tenni a minőségirányítás tekintetében, hogy teljesíteni tudják a törvényi kötelezettségüket. A felmérés elkészült, melynek eredményét a következőkben foglalom össze.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében – azokat is figyelembe véve már, akiknek folyamatban van csatlakozásuk a KSZR-hez –, jelenleg 38 településen biztosítja nyilvános könyvtár fenntartásával az önkormányzat a könyvtári ellátást. A kérdőívet 38 könyvtár küldte be, de ez nem tükrözi teljes mértékben a nyilvános könyvtárak állapotát, mert ketten nem töltötték ki azt, ugyanakkor két új csatlakozó igen. Arra azonban mindenképpen hasznos ez a felmérés, hogy lássuk az előttünk álló feladatokat, tervezni tudjuk a következő évi teendőket.

TÖRVÉNYI KERETEK

A Kultv. 55. § (1) bekezdés – mely a nyilvános könyvtárak alapfeladatait foglalja össze – k) pontja kimondja, hogy a nyilvános könyvtár „szolgáltatásait a könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe véve szervezi”. Ebből a mondatból nehéz meghatározni, hogy valójában mit is takar ez a pont, hiszen nem nevezi meg a minőségirányítási rendszer típusát, és nem pontosítja, mit vár el a könyvtáraktól.

A nyilvános könyvtárak jegyzékén minden könyvtár-típus megtalálható, az 1 főt foglalkoztatóktól a legnagyobb szervezetekig. Természetesen nem képes minden intézmény a tv. említett pontját azonos módon teljesíteni. Ezért készült el az Ajánlás a könyvtári minőségirányítás bevezetésére című, a Könyvtári Intézet honlapján is elérhető dokumentum. Az ennek

részeként összeállított minőségi adatlap ad iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a könyvtárosok számától függően milyen feltételeknek kell megfelelni és milyen dokumentumokkal kell rendelkezni ahhoz, hogy a törvényi kötelezettség teljesüljön.

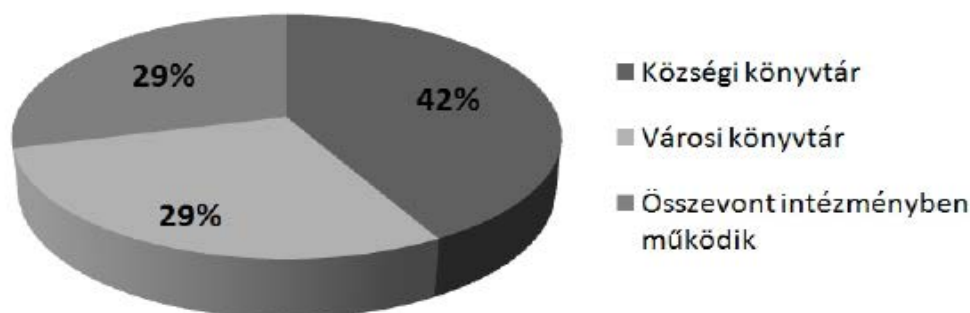
Az ajánlás szorosan kapcsolódik a Könyvtári Közös Értékelési Keretrendszerhez, melyről a 120/2014. (IV. 8.) Korm. rendelet a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről című jogszabály 2. § (3) is említést tesz a következő módon: a fenntartó nyilatkozik arról, hogy f) a könyvtár a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról szóló miniszteri rendelet (2/2010. (III. 11.) OKM r.) alapján kidolgozott könyvtári önértékelés szakmai szempontjait figyelembe véve szervezi a szolgáltatásait, vizsgálja a könyvtárhasználók igényeit. Fontos továbbá azt ismételten leírnom, hogy a Korm. rendelet 6. § (3) szerint a könyvtári önértékelés szakmai szempontjainak nem teljesítése miatt a könyvtár a jegyzékről 2016. január 1. napjától törölhető.

MINŐSÉGPOLITIKA – RÉSZBEN TÚLTELJESÍTVE

A felmérés az ajánláson alapul, a kérdőívet a minőségi adatlapnak megfelelően állítottuk össze. A vizsgálat alapján a megye nyilvános könyvtárainak működésében, szolgáltatásaiban a következők szerint alakulnak a minőségirányítás szempontjai.

Az adatszolgáltató könyvtárak közül 11 városi, 11 községi, és 16 összevont intézményben működik. A megye nyilvános könyvtárai az alkalmazott munkatársak számát tekintve az adatlap minden „kategóriáját” képviselik. A legnagyobb arányban, 60%-ban 1–2 fős könyvtárakat találunk, ezek száma 23. A további 11-ben 3–5 főt foglalkoztatnak,

Az adatszolgáltató könyvtárak intézménytípus szerint

3-ban 6–11 főt, és 1-ben 11–20 között találjuk a könyvtárosok számát.

A válaszok alapján 24 településen nem alkalmazza a könyvtár a TQM elemeit, de ez nem tekinthető pontos válasznak, mert többen ezek közül rendelkeznek Küldetésnyilatkozattal, esetenként stratégiai tervvel is, vagyis megtalálhatók a TQM elemek a munkájukban. Küldetésnyilatkozata 33 könyvtárnak van, akik azt valamilyen módon, helyben és/vagy a honlapon elérhetővé is teszik.

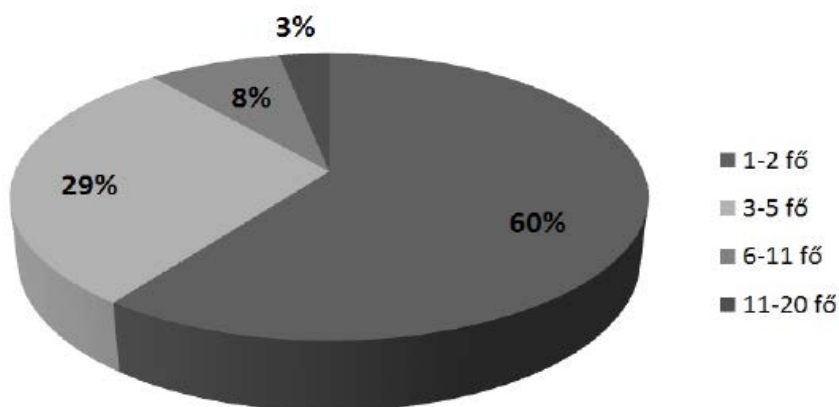
Ellentmondás tapasztalható a stratégiai tervre és a SWOT analízisre vonatkozó kérdésekben is. 21-en válaszolták azt, hogy rendelkeznek stratégiai tervvel, és 18-an válaszolták, hogy készítettek SWOT analízist, pedig ez utóbbi része a stratégiai tervnek. Munkatervet a könyvtárak 71,1%-a készít. A partnerlistát 19-en készítették el, és ugyanennyien nem.

Nagyon kevesen, 7-en válaszolták azt, hogy van olyan munkatárs, aki a minőségüggyel foglalkozik, bár jóval többen végeznek ilyen jellegű tevékenységet, ha csak a stratégiai tervet készítőik számát tekintjük, ami 21.

A használói igényfelmérés és elégedettségmérés közül, bár mindkettő szükséges, inkább az igényekre fókuszálnak a könyvtárak (20 és 17), de a szöveges válaszok azt mutatják, hogy vannak átfedések. Az eredményeket többen figyelembe vették munkájuk során, többségükben a dokumentum-beszerzés és a nyitvatartás terén. Panaszkezelés 23 helyen történik, többségében szóban, de vannak erre vonatkozó szabállyal rendelkező könyvtárak is.

Kommunikációs stratégia kevés helyen készült. Belső 9, külső 12 helyen. A szervezeti kultúra vizsgálatát 4 helyen végezték el, több könyvtárban, mint ahol az ajánlás szerint kellene. Folyamatleírásokat 8-an készítettek

A megye nyilvános könyvtárai az alkalmazott munkatársak száma szerint

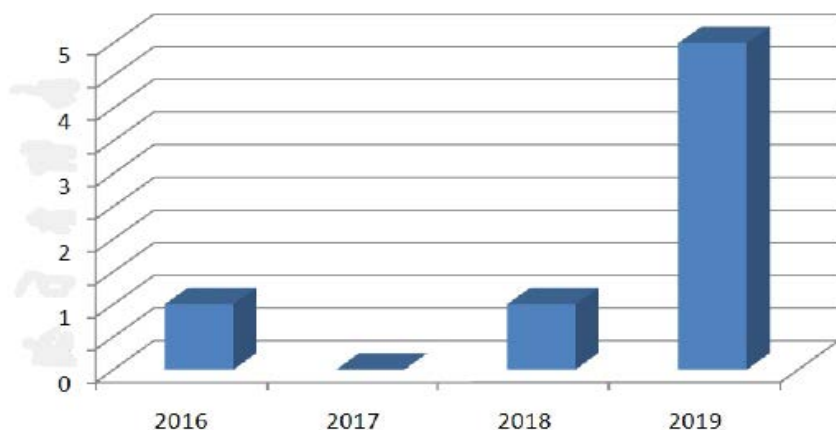
a szükséges 15, folyamatábrákat pedig 5-en a létszám alapján elvárt 4 helyett. Minőségirányítási tanács 3 intézményben működik, 2-ben ügyrenddel is rendelkeznek. Ez is pozitív eltérést mutat, mert csak 1 könyvtárban kellett volna létrehozni. A könyvtárak túlteljesítették a Minőségpolitikai nyilatkozat kötelezettségét, hiszen 11-en készítették el azt, sőt a nyilvánosság számára elérhetővé is tették. Hasonló a helyzet a Minőségi kézikönyvvel is, mert a létszám alapján 1 könyvtárban kellene lennie, ezzel szemben 5 helyen is van.

KIEMELT FIGYELEM

A Minősített Könyvtár címre az elkövetkező években, 2019-ig mindössze heten kívánnak pályázni. A tiszaujvárosi Hamvas Béla Városi Könyvtár 2016-ban beadta pályázatát, 1 könyvtár 2018-ban, további 5 pedig 2019-ben szeretné azt megtenni.

A felmérésből kitűnik, hogy a nagyobb létszámú könyvtárak nemcsak teljesítik, de helyenként túl is teljesítik az elvárt követelményeket. Ez sajnos nem mondható el a kisebb könyvtárak egy részéről. Kiderült, hogy kevés településen teljesítik maradéktalanul a törvény által előírtakat, és vették figyelembe az ajánlást. A több helyen ellentmondó válaszok, a minőségirányítás terén tapasztalt hiányosságok megerősítenek minket abban, hogy a következő években kiemelt feladatként kell kezelnünk a megye nyilvános könyvtáraiban a minőségi kritériumok teljesítésének támogatását szakmai napok, helyszíni konzultációk formájában. A cél nem mindenhol a Minősített Könyvtár cím elnyerése, de az elégedett használó igen.

Minősített Könyvtár címre pályázók a megyében, év szerint

Bokrosné Stramszky Piroška

„SZAKBARBÁROK” ÉS „POLIHISZTOROK”

Napjainkban a könyvtáros szakmában globális és lokális szinten is egymástól távolodó polarizációs trend figyelhető meg, amely a nagy közkönyvtárakban, szak-, tudományos és felsőoktatási könyvtárakban a szakmai specializálódás (szűkebb szakterületi ismeretek) irányába mutat, míg a kistélepüléseken dolgozó könyvtárosok esetében sokkal inkább az univerzális, átfogó irány felé tart. Míg a globális szint esetén „szakbarbárokra”, a lokális szinten inkább „polihisztorokra” lenne szükség.

A könyvtárosok globális szinten tovább specializálódnak (információspecialista, információbróker, adatbányász, digitális könyvtáros stb.), a lokális szinten viszont univerzális könyvtárosok kellen(én)ek, akik egy személyben informatikusok, könyvtárosok, andragógusok, szociális munkások, pedagógusok, de mindenképpen a kistélepülések jó értelemben vett „garabonciásai”, akik közösségépítő, közösségteremtő erővel is rendelkeznek.

Közép-európai kitekintésben cseh kollégáinknál a közkönyvtárakban a szakalkalmazott könyvtárosok legalább 50%-ának nincs megfelelő szakképesítése, és a trend emelkedik. Vajon hogy lehet az, hogy egy buszvezetőt nem lehet megfelelő szakképesítés nélkül alkalmazni, egy könyvtárost vajon miért lehet? – teszi föl a kérdést cseh kollégánk.¹ Hogy állunk mi itt Borsod-Abaúj-Zemplén megyében szakképesítés és könyvtári alkalmazás tekintetében?

KSZR szolgáltatóhelyeink személyi ellátottsága nem túl kedvező képet mutat.

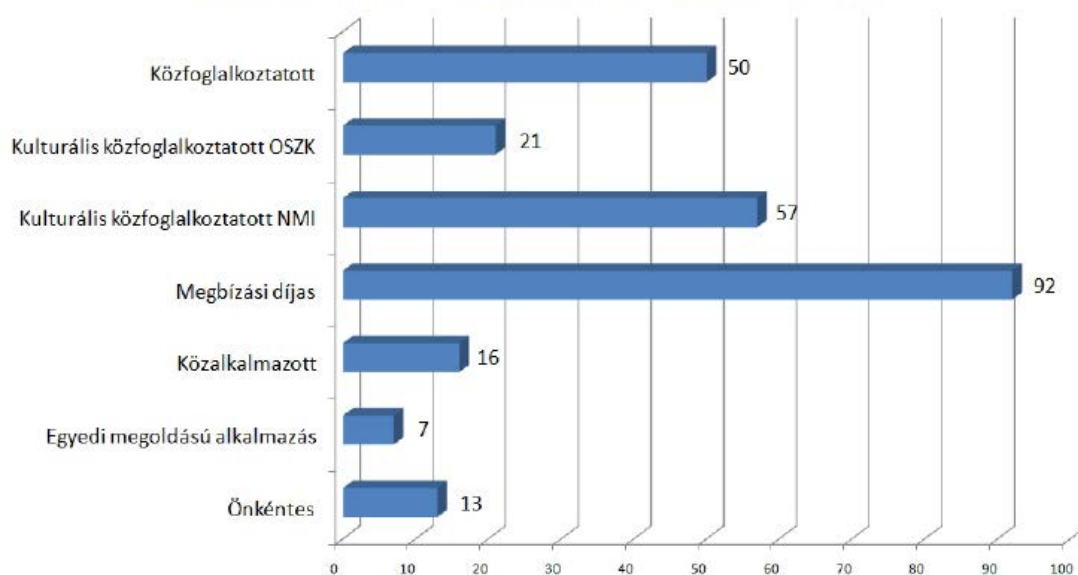
Az összes alkalmazott 43%-a közfoglalkoztatott, 57%-a egyéb alkalmazásban áll a munkáltatóval. Az 1500 lakos alatti településeken az érettségi megéléte a könyvtári alkalmazás feltétele. Munkatársaink a könyvtári

ismeretek nélküli személyzettel „menet közben” pótolják a működéshez szükséges elemi ismereteket, a szakképzettség hiányát. Megyénk kistélepülésein az összes, könyvtáros munkakörben alkalmazott közül mindössze 65 fő, vagyis 20% rendelkezik valamilyen könyvtáros szakképzettséggel a 2016-os adatok szerint. A könyvtári végzettséggel nem rendelkezők száma 256 fő, mely az összes 322 könyvtári alkalmazásban lévőknek közel 80%-a.

Rendkívül alacsony a közalkalmazotti státuszban való foglalkoztatás (16), magas a megbízási díjasok aránya (92) és összességében magas a közfoglalkoztatottak száma is (jelenleg összesen 140 fő, a könyvtári végzettséggel rendelkezőkkel együtt számolva).

A közfoglalkoztatás előnye a nyitvatartási idő növekedése, a foglalkoztató kistépülési önkormányzatok terheinek csökkentése. A 2016-ban az Országos Széchényi Könyvtár által átvett könyvtári kulturális közfoglalkoztatás mellett azonban még jelentős mennyiségű az NMI által vagy egyéb közfoglalkoztatásban alkalmazott könyvtári munkakörben dolgozók aránya megyénkben. Összességében a hagyományosan közalkalmazottként foglalkoztatott könyvtárosok helyett

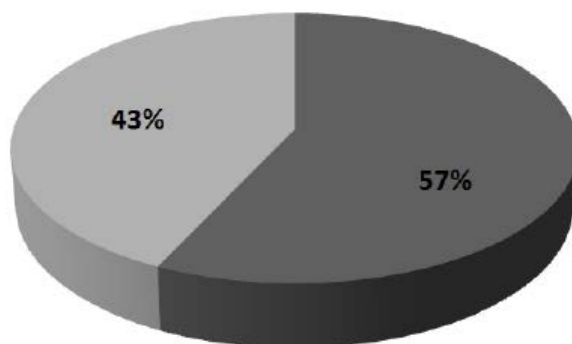
Könyvtári végzettséggel nem rendelkezők alkalmazási módjai

¹ In: ITlib, 2016/1.: Houšková, Zlata: *Hogyan legyünk könyvtárosok?*
http://itlib.cvtisr.sk/buxus/docs/11_jak_se_stat_knihovnikem.pdf

A szolgáltatóhelyeken dolgozó közfoglalkoztatottak és az egyéb státuszban tevékenykedők aránya

■ A szolgáltatóhelyeken egyéb státuszban dolgozók ■ Közfoglalkoztatottak

a megye kistélepülésein jelentős mértékű az eltolódás a közfoglalkoztatás irányába, amely sokszor gyakori személycserével jár együtt.

A szükséges szakmai ismeretek megszerzésében a megyei könyvtár és a vele szerződésben álló városi könyvtárak munkatársai nyújtanak segítséget, csoportos és egyéni oktatási módszerekkel egyaránt. Lehetőség a szakmai ismeretek pótlására a minden évben induló OKJ-s Segédkönyvtáros-képzés is, mely a megyei könyvtár munkatársainak szervezésével és oktatásával valósul meg. Évről évre átlagosan 20 és 30 fő közötti azoknak a száma, akik a hiányzó szakismereteket a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár népszerű képzésében sajátítják el. Ez saját kollégáink számára is folyamatos lehetőséget biztosít az új ismeretek megszerzésére, a véget nem érő ta-

nulásra, hiszen minden tanítás feltétele a szüntelen önképzés, az ismeretek frissítése.

Megyénkben a közalkalmazottként foglalkoztatott, szakismeretekkel rendelkező könyvtárosok segítik a közfoglalkoztatottként alkalmazott könyvtárosok munkáját a szakmai ismeretek átadásával, hiszen kölcsönösen egymásra vagyunk utalva a kistélepülési könyvtári szolgáltatóhelyek minél jobb közös működtetésében.

Bármilyen alkalmazási módban is áll a könyvtári munkakörben foglalkoztatott személy, elsősorban a személyiségén múlik, hogy akar-e, képes-e valóban a saját közössége szolgálatába állni és megfelelni a sokoldalú kihívásoknak. Mert ha igen, az „fölréhet” akár a szakképesítéssel is.

Prókai Margit

A KÖNYVTÁROSOK TÁRSADALMI MEGBECSÜLTSGÉRŐL

Egy pár évvel ezelőtti szociológiai felmérés szerint Magyarországon a legmegbecsültebb foglalkozás a tűzoltóké. Kíváncsi lettem: vajon a könyvtárosok hányadikak ezen a listán? Realista várakozásaimnak megfelelően nem éppen előkelő, de nem is a legutolsó helyen, hanem nagyjából az utolsó harmad közepén szerepeltünk.

Több ilyen felmérés is készült már, és készül folyamatosan különféle kutatóintézetek jóvoltából vagy egyéni kutatási témaként. Nemzetközi vagy regionális összehasonlításban kisebb eltérésekkel végződnek a vizsgálatok, melyekből a szociológusok messzemenő következtetésekre jutnak; ugyanakkor a módszertani különbségeket sem árt figyelembe vennünk. Általánosítható, hogy hazánkban magas társadalmi presztízsűek az orvosi, ápolói, jogászai, mérnöki hivatások; a legalacsonyabb attól függ, hogy nem diplomás pályákat is bevesznek-e a vizsgálatba. A könyvtárosok legjobb helyezését a középmezőnyben lehet találni, de ha csak diplomás pályákat hasonlítottak össze, akkor többször előfordult az utolsó helyezés is.

Szakmaspecifikus elemzések is születnek, amely során nemcsak az egyszerű állampolgárokat, hanem az egyes szakmák képviselőit is megkérdezik, hogyan értékelik saját szerepüket a társadalomban. Könyvtár-szociológusok, könyvtárosok (Gereben Ferenc, Vidra Szabó Ferenc és mások) szakmánkat célzó publikációi is sorra napvilágot láttak – érdemes például újraolvasni a miskolci Petheő Lászlóné 1989-ben írott (de ma is érvényes) gondolatait. E helyütt említést érdemel, hogy 2001-ben Kozmáné Sike Emese a megyénkbeli könyvtárosokat is meginterjúvolta tanulságos vizsgálatában.

Ez utóbbi tanulmánynak egyik érdekes megállapítása, hogy a könyvtárosok általában magasabbra ér-

tékelik saját társadalmi szerepüket, mint amit a teljes lakossági mintavételű rangsorok mutatnak. Viszont a magyar társadalom valahol a bolti eladó rangján tart bennünket, akinek az a feladata, hogy megmondja, kapható-e az „áru” (dokumentum) a „boltban”, vagy csak kiszolgálja a „vevőt”.

Ha a rokon szakmáktól (egyéb közgyűjtemények munkatársaitól, információs brókerektől) eltekintünk, a köznap életből a gyógyszerértári gyógyszerészhez tudnám közelíteni a munkánk rangját: többnyire nem maga állítja elő a „gyógyszert” (információt), de megbízható ismeretekkel rendelkezik annak tartalmáról, a felhasználó

szavaként artikulálódó internetes kommentekben az „ingyenélő közalkalmazottak” elrettentő példajaként olykor épp a könyvtárosokat emlegetik ilyesféle summával: „Örüljenek, hogy dolgozhatnak.”

Nem tudván felülkerekedni a naivan túlzó sztereotípiákon („de jó neked, a könyvtárban egész nap olvashatsz”), sok ember nem is tudja elképzelni, hogy mennyire összetett feladat információs szakembernek lenni.

Az olvasószolgálatos kollégák frontvonalban vannak, vagyis az ő munkájuk alapján ítéli meg elsősorban a használói közönség intézményünket, tágabban magát a szakmánkat. Az ő tudásuk szakszerűsége, probléma-

számára való hasznosíthatóságáról. Hogy a „Minden olvasónak a megfelelő könyvet!” (gyógyszert / információt) rangnathani elvhez is hűek legyünk, és hogy a biblioterápia közvetlen analógiáját már ne is említsük!

Ami a közéletet illeti, azt tapasztalhatjuk, hogy ha egy kormányzat vagy párt politikai kommunikációja, bérezési előirányzatok vagy a mostanában sokat emlegetett ún. életpályamodell kidolgozása tekintetében differenciálni kíván a közszférán belül, akkor a kulturális terület dolgozóit rendre utolsóként említik – ha egyáltalán szóba kerülnek. Úgy tűnik, tudomásul kell vennünk, hogy nem vagyunk stratégiai ágazat, mint az oktatás, az egészségügy és a rendvédelem. De hasonló értékítélet jellemzi a közbeszédet is; sőt durvább kirohanásokkal is találkozhatunk, ha manapság a nép

megoldásuk vagy meggyőző – vagy nem. Csakis közmegelegedésre végzett munkával lehet megszerezni a megbecsülést minden könyvtártípusban.

Mindennek ellenére bizvást mondhatom, az életpályaként, hivatásként, örömmel végzett könyvtárosság feledtetni a társadalmi rangsor relatíve alacsony fokát. A mindennapi munka személyes sikerei, eredményessége, könyvtárhasználók általi személyes megbecsülése boldoggá és elégedetté tehet mindenkit, aki ezen a pályán kezdett el dolgozni. Közhely, hogy tudjuk, mitől nem függ a boldogság – és ez már pszichológiai felmérés tárgya szokott lenni –, de nem függ a társadalmi megbecsültségi listáktól sem.

És azért én is tisztelem a tűzoltókat...!

Nagy Attila

A JÖVŐ KÖNYVTÁRA FELÉ...

Miskolci szeminárium- és webinárium-sorozat

Az egész életen át való tanulás a könyvtárosok számára is szükséges, sőt, ebben példát kellene mutatniuk. Ám sok hagyományos forma egyre kevésbé használható. Ezért a jövőről való beszélgetéshez a jelen műfaját, a webináriumot választottuk.

2015 őszén az egyetemi könyvtárban egy közös ötletelés során merült fel az a gondolat, hogy hasznos volna egy szeminárium jellegű továbbképzést és beszélgetést szervezni a miskolci könyvtárosoknak. A könyvtár mint társadalmi intézmény és a könyvtárosság mint szakma vagy hivatás jelentős változáson megy át, és hogy ez a

rozatot, két intézmény, a Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum és a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár közös szervezésében: felváltva megtartva az egyetemi, illetve a megyei és városi könyvtárban. És hogy ne csak a miskolci kollégák tudjanak részt venni ezeken – némi kezdeti technikai nehézségek után – élő webes videóközvetí-

Tózsér Istvánné Géczi Andrea, az egri könyvtár igazgatója a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtárban

változás ne egy lefelé haladó spirál legyen, hanem valódi megújulás, ahhoz rengeteg új ismeretre és a dolgok radikális újragondolására van szükség.

Bár a digitális univerzumban, illetve a tudás-alapú társadalomban nagyon is szükség van az információkezelésben jártas szakemberekre, az új igények és lehetőségek mellett sokszor elment a könyvtári szféra, leginkább azért, mert nem ismertük fel ezeket időben. Az aktuális kihívások egyike az egész életen át való tanulás szükségessége, és a könyvtárosoknak – amellet, hogy munkájukkal segítik ezt a területet – maguknak is példát kellene mutatniuk. Sajnos a többnapos vagy -hetes tanfolyamok pénz és helyettesítő munkaerő hiányában egyre kevésbé érhetőek el, a konferenciák és vándorgyűlések 20 perces előadásai pedig túl rövidek egy-egy új téma alaposabb megismeréséhez.

Ezért gondoltuk alkalmasabb formának egy havonta egyszer jelentkező, másfél órás vitaindító előadásból és az azt követő beszélgetésből álló so-

tés is van a Szinva Netnek köszönhetően, továbbá egy vágott változat is készül a felvett anyagból, ami majd a Videotoriumban visszanezhető lesz.

A szervezés első lépése egy mintegy 40 tételes lista összeállítása volt azokról a témákról, amelyek meghatározóak lehetnek a jövő könyvtára és könyvtárossága szempontjából, köztük például ilyenek: FRBR adatmodell, névterek, szemantikus web, digitális hagyatékok, webarchiválás, RFID azonosítók, self-publishing, crowdsourcing... A témákról 2016 áprilisában megszavaztattuk a Katalist fórum tagjait, hogy lássuk, melyekre kíváncsiak a legtöbben, melyeket érdemes előre venni. Az online kérdőívet végül 102-en töltötték ki és az „Egyéb” rovatba beírva 15 további témajavaslat is érkezett. Az első két alkalomra két átfogó kérdést választottunk: az egyik a könyvtárak, a másik pedig a könyvtárosok jövője.

A sorozatot május végén Tóth Máté, a Könyvtári Intézet munkatársa és a PTE Könyvtár- és Információtudományi Intézetének adjunktusa indítot-

Holl Andrásnak, az MTA Könyvtár és Információs Központ informatikai főigazgató-helyettesének előadása az egyetemen

ta „fésületlen gondolatfoslányok” alcímű előadásával, melyben a főbb trendek áttekintése után felvázolt egy szubjektív jövőképet a 2050-es évek könyvtáráról. Ebben a jövőben a könyvtár az információk használatának és újrahasznosításának, valamint a közösségi tudás és kreativitás helyszíne és katalizátora, hidat képezve az emberek, a technológia és az addigra már nagyrészt digitálisan (is) elérhető kulturális tartalom között.

A második vitaindítót a következő hónapban a SZTE JGYTFK Könyvtártudományi Tanszék docense, Pajor Enikő tartotta „a könyvtáros hivatás metamorfózisáról”. Előadásában hangsúlyozta, hogy a változó könyvtárhoz másfajta személyiségjegyekkel rendelkező és új területekre specializált munkaerőre is szükség van. A modern könyvtárakban elvárt kompetenciákat jól tükrözik az elmúlt években megjelent külföldi álláshirdetések is, melyekben az információépítéstől a digitális

vagyongazdálkodásig számos, korábban nem létezett munkakörre keresnek szakembereket.

A nyári szünet után szeptemberben folytatódott a sorozat Holl Andrásnak, az MTA Könyvtár és Információs Központ informatikai főigazgató-helyettesével, aki a Magyar Tudományos Művek Táráról és a könyvtárak tudománytámogatási feladatairól beszélt, olyan résztemákat érintve, mint a tudománymetria, a kutatási adatok és a szürke irodalom gondozása, az Open Access mozgalom és kiadói tevékenység segítése.

Október végén az egri Bródy Sándor Könyvtár vezetője, Tózsér Istvánné Géczi Andrea tartott egy saját és külföldi példákkal illusztrált, minden értelemben színes bemutatót arról, hogy hogyan tud megújulni a könyvtár, mint közösségi tér és közösségszervező intézmény. A könyvtári terek felhasználóbarát kialakításával és a változatos, vonzó programok szervezésével elérhető, hogy az emberek magukénak érezzék a könyvtárat, és az otthonuk illetve a munkahelyük mellett egyfajta „harmadik helyként” beépüljön az életükbe.

E sorok írása után néhány nappal következik Nagy Gyula, a SZTE Klebelsberg Könyvtár fiatal munkatársa, aki a személyes információszerzésről fog beszélni, vagyis hogy hogyan menedzseljük hatékonyan a digitális információs környezetünket. A decemberi előadó Tóvári Judit, az Eszterházy Károly Egyetem tanára, a téma pedig a dokumentumok leírására szolgáló újfajta adatmodellek és az újgenerációs könyvtári katalógusok.

Drótos László

HELYISMERETI MUNKA AZ ÓMI VÁROSI KÖNYVTÁRBAN

Nagyon sok könyvtárban, így Ózdon is, a helyismereti munka és a helytörténeti-helyismereti dokumentumok gyűjtése jóval azelőtt elkezdődött, mint ahogy azt a törvényi szabályozás 1997-ben kötelezővé tette.

1884. november 14-én megalakult a Rimamurány–Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság Ózdi Gyári Felvigyázó és Munkásszemélyzet Olvasó Egylete, és gyakorlatilag ebbe az időbe nyúlnak vissza a könyvtár helyismereti munkájának gyökerei is.

A Rima időszakából számos kötet maradt ránk, melyek a mai „Régi könyvek tára” különgyűjteményünk alapját képezik. A gyűjteményt folyamatosan bővítjük hagyatékból bekerülő kötetekkel. 1949. június 26-án az Olvasó Egylet feloszlásával vette kezdetét a város- és a könyvtártörténet második nagy korszaka, mely

a gyár államosításával kezdődött és a felszámolásával zárult. Helyismereti gyűjteményünk helyi, és környékbeli vonatkozású kötetének legnagyobb része ebben a város- és könyvtártörténeti időszakban keletkezett.

A kötetek az 1959-ben alakult Kelemér–Gömröszi Múzeumbaráti kör, illetve az 1962-ben megalakult Borsod megyei Múzeumok Baráti Köre ózdi alcsoportja tagjainak kutatásait gyűjtik össze. Első nyomtatott kiadványuk 1970-ben jelent meg Lakóhelyünk, Ózd címmel, mára a sorozat a 18. kötetéhez érkezett.

A helyismereti kutatók munkája során közel 100 kötet látott napvilágot, melyből több mint 60 ózdi vonatkozású. Tisztelegve munkájuk előtt, 1994-ben újtárra indítottuk az ózdi helytörténeti kutatók szakmai életútját, munkásságát bemutató sorozatunkat. Az előadásokat a szerzők műveiből készült bibliográfiákkal egészítettük ki. Természetesen könyvtárunk minden alkalommal szívesen mutatja be az ózdi il-

letőségű szépírók munkáit is, s közreműködik a Szép Szó Irodalmi kör tevékenységében is.

2005-ben könyvtárunk az Ózdi Kistérség szolgáltató könyvtára lett. A terület-ellátási munka a könyvtárosok számára is új lehetőséget hozott a környék hagyományainak, szokásainak, természeti-társadalmi értékeinek megismerésére.

Nagysikerű, Kitekintő című rendezvénysorozatunk azzal a céllal született, hogy felvillantsa térségünk egy-egy településének értékeit, megismertesse az érdeklődőket múltjával, jelenével, jövőbeli terveivel.

Felkutattuk a

kistérség irodalmi értékeit, Nekézsenyben létrehoztuk a Balogh Béni Irodalmi emlékhelyet és elkészítettük a kistérség könyvtárainak és irodalmi emlékhelyeinek bemutató kiadványát.

2009-ben, Ózd várossá nyilvánításának 60. évfordulójára rendeztük meg helyi írók ózdi vonatkozású munkáiból a 60 év 60 könyv című kiállításunkat, melyhez kiegészítésként válogatott „ózdi” bibliográfiát is készítettünk. A 65 éves évforduló már egy digitalizált világban találta a könyvtárat. Ilyenkor sokunkban felmerül a kérdés, hogy milyen feladatok elé állítja ez a korszak a helyismereti könyvtárost?

2011-ben megkezdődött a MaNDA Kultúrgyár projekt előkészítése. Amíg az ipari társadalmakban az ipar teremtetette meg a kultúra feltételeit, ezt láttuk az ózdi példában is, addig a digitális társadalomban a kultúra teremti meg a gyár, a munkahelyek, a kibontakozás feltételeit. Ezt láthatjuk ma az ózdi jövőképben.

Czinke Ilona

NÉGY ÉVTIZED GONDOSKODÁS

Bukta Imréné négy évtizede dolgozik a kazincbarcikai Egressy Béni Városi Könyvtárban. Azóta ő mindenki Kiságija – sok olvasó nem is tudja, hogy nem ez a hivatalos neve...

– *Milyen érzésekkel érkezted első és egyetlen munkahelyedre?*

– 1977-ben érettségiztem a Ságvári Gimnáziumban. Humán beállítottságú voltam, de szerettem a természettudományokat is. Nem sikerült a felvételem, így a kazincbarcikai Városi Könyvtárban helyezkedtem el. A környezet nem volt idegen számomra, diákként gyakran jártam ide. Vonzott a könyvek szeretete. A mi generációnk könyveken nőtt fel, rengeteget olvastunk. A könyv nemcsak szellemi, de esztétikai élményt is nyújtott. Még ma is örömmel és lelkesedéssel tölt el egy szép könyv. Tetszett, hogy a könyvtárosok magas műveltséggel rendelkeznek.

– *Ki szeretettette meg veled a könyvtárosságot?*

– Az akkori könyvtárvezető Papp Attila volt, aki Kazincbarcika helytörténeti anyagát összegyűjtötte. Korát megelőzve reklámozta a könyvtárat és szolgáltatásait. A másik, aki őt követte, Landenberger Istvánné volt. A szakmát az ő segítségükkel tanultam meg.

– *Van egy beceneved, melyet itt kaptál a könyvtárban.*

– A leánykori nevem Farkasfalvi Ágnes, a könyvtár vezetőjének keresztnéve is Ágnes volt, ezért a különbség miatt én lettem Kisági. Munkatársaim is így szólítottak. Az olvasók azt hitték, ez a hivatalos nevem. Mai napig én vagyok a könyvtár Kiságija.

– *Mit gondolsz szakmánk kihívásairól?*

– A legnagyobb változást a számítógépesítés hozta. A könyvtárak nyitottabbak lettek, közösségi színterré váltak. Sokkal több ren-

dezvényen, író-olvasó találkozón vehetnek részt olvasóink. Naponta vannak gyerekfoglalkozásaink. Népszerűek internetes tanfolyamaink. A KSZR keretében 30 községi könyvtárat látunk el. Jól működő olvasóklubunk van, tagjai havonta találkoznak.

– *Mi volt a legnagyobb kihívás számodra?*

– A számítógépes ismeretek elsajátítása és alkalmazása volt a legnehezebb. A hagyományos kölcsönzésről, katalógusban való keresésről, könyvek feldolgozásáról áttérni nem volt egyszerű folyamat.

– *Folyamatosan képezted magad.*

– 1978-tól egy évig könyvtárkezelői tanfolyamon vettem részt a Megyei Könyvtár szervezésében. A Sallai-Sebestyén-féle tankönyvből tanultunk. 2005-ben ECDL bizonyítványt szereztem. Szakmai tapasztalatom segített 2009-ben,

a segédkönyvtáros szakképesítés megszerzésében.

– *Mely munkafolyamatok állnak hozzád a legközelebb?*

– Szeretek tájékoztatni, könyveket ajánlani, olvasókkal foglalkozni, különböző témákhoz, dolgozatokhoz irodalmat gyűjteni. Állományunkból hiányzó könyveket könyvtárközi kölcsönzéssel megkérni. A folyóiratok megrendelése, érkeztetése, raktározása is napi feladataim egyike. Az olvasóklub koordinálását is én végzem.

– *Mit üzensz a fiataloknak?*

– Könyvtárosnak lenni nem könnyű, de nagyon jó. Ha mégis más szakmát választanának, akkor olvasóként rendszeresen járjanak könyvtárba és vegyék igénybe szolgáltatásait. A könyvtárak és a könyvtárosok mindenkit szeretettel várnak!

Molekné Kőrösi Beatrix

MUZEÁLIS KÖNYVTÁR AZ ISKOLÁBAN

A Szerencsi Szakképzési Centrum Sátoraljaújhelyi Kossuth Lajos Gimnáziuma, Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája Czigány Lóránt Könyvtára

Iskolánk 227 éves múltra tekint vissza. 1789-ben a piarista gimnáziumot II. József rendeletére Tokajból telepítették Sátoraljaújhelyre, ahol algimnáziumként, főgimnáziumként, majd állami gimnáziumként működött. 1948-ban vette fel híres tanítványa, Kossuth Lajos nevét.

Könyvtárunk használói az intézményben tanító tanárok és az itt tanuló diákok. Könyvtárpedagógiai programunk középpontjában a tanulás-tanítás támogatása, a diákok információs műveltségének fejlesztése, az olvasóvá nevelés áll.

A könyvtár állománya közel 20 ezer dokumentum. Gyűjtőkörébe tartozik minden olyan dokumentum, amelynek tartalma az iskolai oktató-nevelő munkához szükséges. Gyűjtjük a tantervben meghatározott kötelező és ajánlott szépirodalmat, a turisztikai és az egészségügyi ágazat tanulásához szükséges szakirodalmat.

A könyvek szabadpolcon találhatók, a tankönyvek egy része raktárban, a CD-k, DVD-k, kazetták és a muzeális gyűjteményrész zárt szekrényben.

A Corvina rendszert közös katalógusként használjuk a megye néhány középiskolájával a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár informatikai támogatásával.

A könyvtár az intézménnyel egyidős. 1789-ben a piarista atyák 176 kötetet hoztak magukkal a tokaji iskolából, ezzel alapozták meg a kegyes-tanítórendi gimnázium könyvtárát.

A gyűjtemény gyorsan gyarapodott. 1874-ben elválasztották egymástól a tanári és a rendi könyvtárat. Az ifjúsági könyvtárat 1872-ben hozták létre. Az 1940/41-es tanévben a tanári könyvtár kb. 5000 művel rendelkezett 7000 kötetben. Az ifjúsági könyvtár 2821 kötetet tartalmazott. Ennek a régi könyvtári állománynak a ránk maradt részét nagy gondnal kezeljük. Iskolánk restauráltatta azokat a köteteket, amelyek erre a leginkább rászorultak.

Az 1948 előtt megjelent könyvek alkotják muzeális gyűjteményünket. Legrégibb kiadványunk Bonifacius Symoneta műve, ezt Bázelen nyomtatták 1509-ben. 63 kötetünk jelent meg 1711 előtt.

Köztük Cicero Orationes című műve, Bonfini történeti műve Magyarországról, Calepinus olasz szerzetes latin nyelvű értelmező szótára, mely egykor a tudományos munka nélkülözhetetlen segédeszköze volt.

Nyelvtörténeti érdekességeket is találhatunk gyűjteményünkben. Például Pápai Páriz Ferenc erdélyi orvos és tudós magyar–latin–német szótárát, Sajnovics János jezsuita szerzetesnek a magyar–lapp nyelvrokonságot bizonyító latin nyelvű művét 1770-ből.

Őrizzük iskolánk régi anyakönyveit, melyekben minden hajdani piarista növendék nevét feljegyezték. 1810 és 1816 között minden évben beírták Kossuth Lajos nevét, aki hat évig volt a piarista iskola növendéke. Az 1831-es év bejegyzése Őrzi Trefort Ágoston nevét.

A muzeális állományrész iránt kutatók, egyetemisták is érdeklődnek. A muzeális gyűjteményrész terme olvasóteremként is működik.

2015-ben iskolai könyvtárunk felvette Czigány Lóránt nevét, az irodalomtörténész könyvtárának egy részét az özvegye nekünk ajándékozta.

Iskolai könyvtárunk eszközeivel arra törekszünk, hogy a diákok és a pedagógusok jól érezzék magukat ebben a környezetben, és hatékony segítséget kapjanak a munkájukhoz, a kapcsolódáshoz, művelődéshez, diákjaink az itt megszerzett könyvtárhasználati ismereteket más könyvtárakban is hasznosítani tudják.

Müllerné Gulya Márta

TOLCSVAI ÉDEN – MINDIG ÉS MINDENHOL

„Egész életemben a gyerekkoromat írom...”
Sajó László

Születhet a vers az ország legmagasabb pontján, a Kékesen, lehet a regény címe a Dunántúl nyugati végén lévő hegy, az Írott-kő, Sajó László író műveiben akkor is megjelenik a zempléni táj és Tolcsva. „Egész életemben a gyerekkoromat írom...” – nyilatkozta többször is a szerző, és ezt megerősítette a Kortárs irodalmi és művészeti folyóirat idei 2. számában megjelent Tolcsva szőlővesszein nektár című, gyermekkori emlékeit idéző esszéjében is. „Egész életemben a gyerekkoromat írom, mondtam egyszer, és most sem ír(hat)ok mást.”

A hatvan évvel ezelőtti történet – Sajó László 1956. március 4-én született – így kezdődik: „Mikor megszülettem, szénaszünet volt az iskolában. Tolcsváról vitt a mentő Sátoraljaújhelyre, a legközelebbi kórházba. Öcsém három év múlva már közelebb, Sárospatakon látta meg a napvilágot. Sátoraljaújhelyen születtem, de tolcsvai vagyok. Azóta is, Pesten is, falugyerek...”

Sajó László már az általános iskolát is városban, Miskolcon fejezte be, itt járt középiskolába is, itt érettségizett a közgazdasági szakközépiskolában, majd Budapesten, az ELTE Bölcsészettudományi Karán magyar–népművelő szakon szerzett diplomát. Rövid ideig dolgozott még Miskolcon és Kazincbarcikán is, aztán a fővárosba költözött a „falugyerek”.

Volt könyvtáros, klubvezető, kiadói szerkesztő, de leginkább költő. A folyóirat-publikációk, a Napjaink, az Új Írás, a Kortárs, a Vigília, a Jelenlét hasábjain között, 1970 és 1984 között írt verseit tartalmazó első kötete, a Napkeleti pályaudvar 1986-ban jelent meg a Móra Kiadó gondozásában. Ez a cím is sejteti: erről a pályaudvarról mesés vidékre, Napkeletre indulhattak a vonatok. A következő kötetcímek esetében (A kavics helye, Földön vonuló felhők, Fényszög, Vendégeknyv, Negyednap, Éjszakai járat, Válasz búcsúlevelére, Dögcédulák, Evangélium, szerintem, Istentelen színjáték, Öt és feles, Írott-kő, Fényre sötétedő, hal.doc, Magyar versek, A futball ábécéje és más történetek, Aszfaltangyal) nincs ilyen nyilvánvaló utalás a honvágyra, a gyermekkori éden vonzására.

Az egyetlen földrajzi helyet jelölő cím, az Írott-kő és a kötet borítójára került fotó láttán azt hihetnénk, ez-

zel a művével eltávolodik szülőhelyétől a szerző. Sajó László tízéves volt, amikor dadogása miatt az Országos Logopédiai Intézetbe írtatták szülei. Egy évig bírta a kőszegi iskolában. Akkor még nem tudta, hogy abban az épületben élt, ahol korábban katonaiskola működött. Ez volt a híres Iskola a határon, Ottlik Géza regényének helyszíne. Sajó László „emlékkönyv” műfajú kisregénye is odaviszi az olvasót, de benne van ebben a művében is Sátoraljaújhely, Miskolc, Tolcsva, de még a tolcsvai dűlők is – a gyermekkor emlékét azóta is mindenhová magával viszi.

Verssé nemesedett az Újhelyi személy, irodalmi rangra emelkedett a tolcsvai vasútállomás is. Tolcsva szőlővesszein nektár című írásában így fogalmaz: „A tolcsvai különleges vasútállomás – ki van írva, OLASZ-LISZKA–TOLCSVA, és Vámosújfalun van az állomás. Innen indultunk Kőszegre is. Anyámmal felszálltunk, apám feladta az ablakba az NDK-s fényes, fekete papírbőröndöt. Most is az a szorongás van rajtam, mint akkor. Jön a vonat, az újhelyi személy – én is az volnék, ám tolcsvai. Már délelőtti hőség, lehúdom az ablakot, csattognak a függönyök. Nézem, és eszembe jut három sor, József Attila és Kosztolányi után, szabadon – leírom:

Édesanyám, nézd, jaj, kisfiad hatvan...

Születésem lyukas zászlói lassan
fehérré fakultak, ronggyá rohadnak...”

(Folytatás a Kortársban és a következő Sajó László-kötetekben is.)

Filip Gabriella

JÁTÉK – SZINTE – MINDEN SZINTEN

Az Országos Könyvtári Napok rendezvénysorozat záróakkordja – egyben csúcspontja – ebben az évben is a Könyves Vasárnap volt. Az október 9-én megtartott Könyves Vasárnap a tizenegyedik volt a megyei könyvtár történetében. A „nyitott vasárnap” népszerűsége, sikeressége a 2005-ben megtartott első óta töretlen.

Az intézmény központi épületében sokféle játék várta a családok apraját és nagyját e különleges napon. A legkisebbek az Aranykapu Bábszínház bábelőadásán tapsolhattak. A családi vetélkedő résztvevőire – a Miskolci Musical- és Dalszínház játékmesterei, és az „aranykulcs” segítségével – a királynő kiszabadítása várt. Ezúton közhírré tétetik: a királynő kiszabadult mesebirodalmi „fogságából”! Az alkotni vágyók a Fügedi Márta Népművészeti Egyesület mestereinek irányításával nemezelhettek és bőrizhettek.

E napon köszöntöttük a könyvtár legidősebb, legfiatalabb és legszorgalmasabb olvasóját is, valamint kihirdettük és ünnepélyes keretek között megkoronáztuk az Olvasók királynőjét és királyát, az általános iskolások megyei irodalmi játékának legjobbjait.

A Könyves Vasárnap a megbocsátás napja is volt egyben. Emellett internetezni ingyenesen, beiratkozni pedig fél áron lehetett ezen a napon. A Könyves Vasár-

nap utolsó eseménye az olvasók tortájának megszelése volt. Gyermekek és felnőttek így a programok és a megkezdés édesség kellemes ízével távozott ezen a napon az intézményből.

A II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár természetesen részt vett a Legek napjának eseményeiben is – erről a www.bazkonyvtar.hu oldalon írunk.

Miklós Katalin

ORSZÁGOS KÖNYVTÁRI NAPOK A MEGYÉBEN

A 2016-os OKN programok szervezését megelőző közös gondolkodás 1 800 000 forint támogatást eredményezett a résztvevő intézmények számára. Az idei forrásból a II. Rákóczi Ferenc Könyvtár mellett további 15 település részesült, de emellett a KSZR településeit is igyekeztünk bevonni az országos sorozatba. Ennek eredményeképp Borsod-Abaúj-Zemplén megye 326 településén 379 intézmény várta változatos programokkal, közönségtalálkozókkal, gyermekfoglalkozásokkal, kiállítások rendezésével és képzésekkel a környezetében élőket. Az eseménysorozathoz megyénk 711 rendezvénnyel járult hozzá. A programfajtákat tekintve: kézműves foglalkozástól kezdve a zenei élményt nyújtó koncerteken, valamint író-olvasó találkozókon és olvasásnépszerűsítő programokon át a vetélkedőig és műveltségi játékokig rendkívül gazdag elfoglaltságot kínáltunk az érdeklődők számára.

Ízelítőül: Encsen rendhagyó zenés irodalomórát szerveztek a Másképp csoport előadásában általános és középiskolás tanulók részvételével. Arany János, Ady Endre, Petőfi Sándor ismert verseinek rockosított feldolgozásai magukkal ragadták a közönséget. Az alsó tagozatosokat rendhagyó vetélkedővel várták. Olyan keresztretjtvényeket állítottak össze, amelyekhez használhatták a könyvtárban megtalálható mesekönyve-

ket. A rendezvény végén a kicsik sok könyvet kölcsönöztek ki.

Az edelényi könyvtár Zavodni Gréta Virág írónőt látta vendégül. A szívem ezerkétszázat ver egy perc alatt című kötetének bemutatóját jó hangulatú közönségtalálkozó és kötetlen beszélgetés követte.

A mezőkövesdi könyvtárban Telegdi Ágnes írónő olvasott fel saját meséiből, melyek egy mackócsalád életét mutatják be. A napi csinytevések, a szülinapvárás, az első óvodai nap – mind olyan esemény, mely a gyerekek életében is jelen van – elvárásolták a kicsinyeket.

Tokajban Sás Károly a Csillaghúr és barátai című könyvét mutatta be zenés-verses formában az alsó tagozatos diákoknak, akik élvezettel kapcsolódtak be a ritmusgyakorlatokba és a közös dalolásba.

Szomolai Tibor felvidéki író Ózdon, Kazincbarcikán, Alsótelekesen, Mucsonyban és Szuhakállóban találkozott a felnőtt olvasókkal. Történeteit nagy érdeklődéssel fogadták, melyet az is jelez, hogy több községi könyvtár is vásárolt könyveiből. És még sorolhatnánk a számtalan eseményt.

A statisztikai adatok és a visszajelzések azt mutatják, hogy ismét sikerült népszerű, érdeklődésre számot tartó rendezvényeket szerveznünk.

Szabóné Lenkefi Ildikó

1956 ÉS MÁRAI SÁNDOR A MAGYAR IRODALOMBAN

„... ez a forradalom, ha mégis bekövetkezik, örvény lesz”
Márai Sándor: Napló, 1945

Márai Sándor költő, író napló-bejegyzései is bizonyítják: ő már 1945-ben megjósolta az 1956-ban bekövetkezett forradalmat. Igaz, az „örvény” idején emigránsként élt New Yorkban, de onnan is követte a magyarországi eseményeket. A forradalom napjaiban elhatározta, Európába utazik, de mire leszállt vele a repülő Münchenben, november 7. volt. Már csak a kérdés maradt: „Miért remegtek világrendek? Egy nép kiáltott. Aztán csend lett...”

Márai annak idején úgy rendelkezett: csak akkor kerülhetnek haza a művei, akkor jelentethetik meg itthon a könyveit, akkor mutathatják be Magyarországon a színműveit, ha a szovjet csapatok elhagyták az országot és megtartották a demokratikus választásokat. Az elzártság és elhallgatás, a hosszú és kényszerű emigráció miatt nagyon sokáig nem olvashattunk idehaza Márai-műveket.

Az 1956-os forradalom 60. évfordulója alkalmat adott arra, hogy a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár olvasói, az 1956 és Márai Sándor a magyar irodalomban című, szeptembertől decemberig tartó sorozat rendezvényeinek látogatói – a Magyar Művészeti Akadémia támogatásának köszönhetően – a történelmi események felidézése mellett az író életét, munkásságát is jobban megismerjék.

Ötvös Anna történész, a Kassai Állami Tudományos Könyvtár munkatársa Kassai kapcsolat címmel Márai Sándor és felesége családjáról, találkozásukról tartott előadást. Beke Sándor rendező, a kassai Thália Színház alapítója Márai-rendezései kapcsán a kassai Márai-kultuszról is megemlékezett. Ezen az esten A gyertyák csonkig égnék című kassai előadásból részletet adott elő Pólos Árpád kassai és Kelemen Csaba egri színművész. A forradalom irodalmáról Szigethy Gábor író, szerkesztő tartott előadást. Novemberben Csányi Zoltán bemutatta a könyvtárban az „Éltem egyszer én, Márai Sándor” című pódiumműsorát. Az utolsó, decemberi előadás címe: „Mennyből az angyal”; a meghívott előadó: Mészáros Tibor, a Petőfi Irodalmi Múzeum irodalomtörténésze.

Filip G.

1956, TE CSILLAG

A miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulóját rendezvénysorozattal ünnepelte meg október 17–20. között. Sikerral indultunk a Közép- és kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány „Sinkovits Imre” pályázatán, így színvonalas programokkal tudtunk emlékezni a forradalomra. Az 1956, te csillag elnevezésű sorozat része volt a szavalóverseny, amelyet Miskolc város középiskolásai számára hirdettünk meg, „Emeld föl

fejedet...” címmel a Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium tanulóinak műsora, valamint egy konferencia, amely „A forradalom különleges perspektívákból” címet viselte. A konferencián dr. Kunt Gergely (Miskolci Egyetem BTK Történettudományi Intézet), dr. Fazekas Csaba (Miskolci Egyetem BTK Politikatudományi Intézet), dr. Szokolczai Attila főlevéltáros, Budapest Főváros Levéltára és Kis József (MNL B.-A.-Z. Megyei Levéltára) előadásait hallgathattuk meg.

A rendezvénysorozathoz kötődő kiállításon könyvtárunk eredeti, 1956-ból származó szórólapjait, napilapjait, valamint számos olyan könyvet láthatunk, amely a forradalomhoz kapcsolódik.

Bede K.

HAHÓ, KÖNYVTÁR(S)AK! – ÉS HAHÓ, BALATON!

A II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár 2016 februárjában, a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer keretében hirdette meg a Hahó, könyvtár(s)ak! című olvasásnépszerűsítő játékot, melyre Borsod-Abaúj-Zemplén megye általános iskoláinak III. és IV. osztályos tanulói jelentkezhettek. A cél az volt, hogy minél többen látogassák a könyvtárakat, és minél többet olvassanak.

A felhívásra többek között a boldogkőváraljai, a bőcsi, a felsőlőszolcai, a hejőkeresztúri, a hernádkaki, a hernádnémeti, a kazincbarcikai, a kistokaji, a körömi, az ózdi, a sátorlajújhelyi, a serényfalvi, a szentistváni, a taktakenézi, a tiszakeszi, a tiszalúci, és a telkibányai általános iskolából, valamint Miskolc 5 intézményéből összesen 36 csapat jelentkezett. Így több mint 140 tanuló lepte el a könyvtárakat abból a célból, hogy könyvfalóvá váljon. Hónapról hónapra a mai magyar gyermekirodalom legjelentősebb képviselőinek alkotásaival „játszva” ismerkedtek a gyerekek.

A két írásbeli fordulóban legjobban teljesítő 15 csapat vett részt május 30-án, Miskolcon a szóbeli, játékos vetélkedőn. Ez is felért egy irodalmi élménnyel, hiszen a zsűri elnöke a gyerekek kedvenc írója, Vig Balázs volt. A legsikeresebb csapatok, összesen 44 gyerek utazhatott – a KSZR támogatásának köszönhetően – július 2-án a Balatonra.

A július 9-ig tartó balatonmáriafürdői nyaralás során – a fürdőzés, napozás mellett – kézműves foglal-

kozásokon, koncerteken és író-olvasó találkozókon vehettek részt a gyerekek. Szerepelt még a programban sétahajókázás, keszthelyi és fenékpusztai kirándulás, a sümegi történelmi lovasjáték megtekintése, és természetesen sok-sok játék. Tartalmas, élményekkel teli hetet töltöttek tehát a csapatok a Balatonnál. Csak két vélemény a tábori naplóból: „Nagyon jó volt, hogy tudtunk fürdeni a Balatonban, sokat tudtunk vásárolni, a kézműves foglalkozások, író-olvasó találkozók, a sok játék, a Kávészünet együttes, és a sok kirándulás.” Gilányi Beatrix – „Ez a nyaralás volt életem legjobb dolga!” Majoros Dani

A gyerekek, szülők, könyvtárosok és pedagógusok már most kérdezik: lesz Hahó, Könyvtár(s)ak! jövőre is? Reményeink szerint igen, Borsod megyében könyvtársak kerestetnek 2017-ben is.

Miklós Katalin

OLVASÓTÁBOR TISZAÚJVÁROSBAN

A tiszaujvárosi Hamvas Béla Városi Könyvtárban 1993-tól működik a Gyermekkönyvtár napközis olvasótábora, ami alsó tagozatos gyerekeknek nyújt tartalmas időtöltést a nyári szünetben.

A napközi tematikája a hosszú évek során többször változott, de mindig igyekeztünk és igyekszünk a gyermekirodalom legjavát bemutatni: legyen az mese, regény, mai irodalom vagy klasszikus, magyar vagy külföldi szerző alkotása. Az egyhetes program alatt a kiválasztott műveket interaktívan, a mai korszerű technika adta lehetőségeket felhasználva mutatjuk be. Ehhez kapcsolódnak kézműves tevékenységek, játékok, filmvetítések, vetélkedők, versenyek. Az olvasás iránti érdeklődés felkeltésére kiváló alkalom az író-olvasó találkozó, a személyes találkozóknak hatalmas varázsa van. Ebéd után szabadtéri foglalkozáson veszünk részt, amit többnyire irányított közös játékkal töltünk el. A hét egyik legjobban várt eseménye egy egész napos buszos kirándulás, ami mindig számtalan öröm forrása.

Vajnárovits Mihályné

(A teljes cikk a www.bazkonyvtar.hu honlapon olvasható!)

EGY EGÉSZ HÉT A NÉPMESÉNEK PATAKON

2005 óta Benedek Elek születésnapján – szeptember 30-án – ünnepeljük a Népmese Napját. A sárospataki Zrínyi Ilona Könyvtárban hagyományosan egy egész hétig tart az ünnepség. A járás óvodáiba és iskoláiba meghívót küldünk, amelyben közös játékokra és mesélésre hívjuk a gyerekeket és a pedagógusokat. A rendezvénysorozattal az a célunk, hogy bepillantást nyújtsunk magyar népmesekincsünk bőséges tárházába, kedvet ébresszünk a meséléshez, fejlesszük a kicsik szókincsét, fantáziáját, kreativitását.

A csoportok kalandos mesefoglalkozásokon vesznek részt. Az idén 10 csoportot fogadtunk foglalkozásainkon Bodrogolasziból, Erdőhorvátiból, Györgytarlóról, Komlós-káról, Olaszliszkáról és Sárospatakról. Az ovisokkal elutaztunk Bergengóciába, jókat varázsoltunk, báboztunk. A nagyobbak képkirakóztak, különböző népek meséit gyűjtötték, báboztak, aktivitiztek, könyveket válogattak. A mesehetet mesemondó versennyel zárjuk.

Kövér Sándorné

(A teljes cikk a www.bazkonyvtar.hu honlapon olvasható!)

GULYÁS LÁSZLÓNÉ – MKE EMLÉKÉREM

A következő sorok írója – a maga mentségére – bejelenti elfoglaltságát. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete legutóbbi, 48. vándorgyűlésén a Magyar Könyvtárosok Egyesületéért Emlékéremmel kitüntetett Gulyás Lászlónét, a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár munkatársát, a Tájékoztató csoport vezetőjét, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Borsod Megyei Szervezetének elnökét már akkor ismerte, amikor a kitüntetett könyvtáros még csak a „cés” Bartha Ili volt.

Az egykori évfolyamtárs évek múlva munkatárs lett: igazi kolléga, aki ugyan elsősorban az olvasót, leginkább a Zenemű- és médiatár látogatóit szolgálja, de azt is észreveszi, ha a közelében dolgozókat valami bántja, ha valami nincs rendben a szűkebb-tágabb környezetében, legyen az technikai probléma, szervezési nehézség vagy egyéb tisztázatlanság, ami megnehezíti a munkát. Azonnal megpróbál segíteni,

igyekszik megoldani a vitás helyzeteket, vagy legalább jó szóval biztatni a kollégákat. De nemcsak egy-egy közvetlen munkatárs fontos számára, hanem a könyvtáros, a könyvtárosság. Igyekszik összefogni a megyében élő kollégákat, mindenkivel tartja a kapcsolatot, a távoli településeken, gyakran magukra hagyatva dolgozó könyvtárosokra is odafigyel. Az általa szervezett összejövetelek, kirándulások, megemlékezések hozzájárulhatnak a szakmai értékek képviseletéhez, az összetartozás, a hivatástudat megerősítéséhez.

Mivel a megye könyvtárosainak szánt Könyvtári Mappa cikkeit elsősorban könyvtárosok jegyzik, ha más kapta volna ezt a feladatot, a Gulyás Lászlónét köszöntő írás – legyen bárki is a szerző – mindenképpen elfogult, hiszen a megyében is jól ismert kollégáról van szó. Ahogy ezt a díjra történt felterjesztésben dr. Székelyné Forintos Judit is megfogalmazta a kitüntetett könyvtárossal: „Segítőkész, kedves, nyitott személyisége népszerűvé tette nemcsak az olvasók, hanem kollégái között is. Embersége, empátiája segíti szakmai és egyesületi feladatainak ellátását. Gulyás Lászlóné a közösségért végzett odaadó tevékenysége alapján méltó az elismerésre.”

Gratulálunk!

(fg)

SZABÓ ÉVA – PRO BIBLIOTHECA DÍJ

Szabó Éva 1980 óta örökös tagja a miskolci könyvtárnak. 2016-ban, nyugdíjba vonulása évében ő kapta a Pro Bibliotheca díjat.

Zenei pályára készült. Magánének tanszakon tanult Debrecenben, énekelt a Kodály Kórusban – de időnként mindenkinek új utakat kell választania. Ő úgy döntött, ezt az utat itthon, Miskolcon folytatja. A gyes után munkát keresve talált rá az akkor még a Déryné utcán működő városi könyvtár kínálta lehetőségre. Ahogy fogalmaz, nem tudta, mi fán terem ez a munka, de belevágott. És megszerette.

Nemcsak megszerette, hanem hamar felismerte, hogy ez jóval több, mint kikölcsonözni a választott könyveket. Szerinte az a legfontosabb, hogy milyen a kapcsolat az olvasók és a könyvtáros között. Megvan-e az a bizalom, ami alapján nemcsak információt, de egy jó kis olvasnivalót is kérhetnek, vagy segítséget a munkájukhoz. Vagy csak egy kis figyelmet... Számára fontos, hogy a könyvtáros naprakész legyen az információkban, nyitott az olvasók felé, hiszen ebben a munkában ott van a pedagógus, a pszichológus is, ha kell. Az igazi elismerés mindig a visszajelzésekben van.

Szabó Évában – amellet, hogy szakmailag képezte magát – mindig megvolt ez a segítőkészség, tisztelet az ol-

vasók és a kollégái iránt. Ráadásul nemcsak a zenében tehetséges, de a kézművességben is. Tudását és kreativitását számos rendezvény, vetélkedő megszervezésében kamatoztatta. Igazán a szívéhez nőtt a zenei klub, ami olyan közösségé vált, ahol már nemcsak a zenéről beszélgetnek. Hozzá kötődnek a Vakok és Gyengénlátók Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Egyesülete hangoskönyv-ellátásának kezdetei.

Az eltelt 36 év a miskolci városi könyvtárhoz, a Szabó Lőrinc, majd a 2013-es összevonás után a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár zenei részlegéhez köti. Közvetlen, jó humorú személyisége azonban az egész hálózatra hatással volt. Mert ő megtiszteltetésnek vette, ha kérdéssel, kéréssel fordultak hozzá, ezért természetes volt számára, hogy mindent megtesz az olvasókért, a kollégákért. Azaz a könyvtárért.

(csm)

KÖBE VÉSETT SOROK A TERASZON

Petőfi-idézetet is olvashatunk, de természetesen József Attilaé a főszerep a lillafüredi Költészet teraszán.

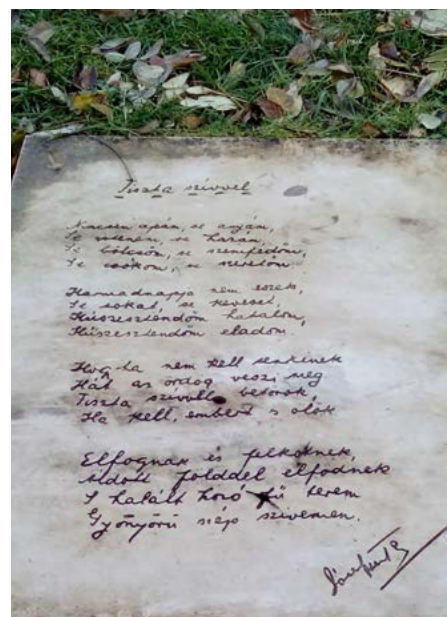
„Ez ismét szép napja volt életemnek, nagyon szép. A természettel mulattam magam, az én legkedvesebb barátommal, kinek semmi titka nincs előttem.” – írta Petőfi Sándor a naplójába, a Szinva-völgyben tett látogatása után. Többek között ez az idézet is olvasható a lillafüredi függőkert Költészet teraszán lévő táblán. Számomra is azok a legkedvesebb napok, amikor a természettel mulattatom magam, gyakran járok túrázni, melyek kiinduló vagy érkezési pontja Lillafüred, és sosem hagyom ki a Palotaszálló alatti függőkertet. Mindenütt fák, virágok, bokrok gazdag, harmonikus látványa a jutalmam. Természetesen legkedvesebb helyem a Költészet terasza.

A szálló alatti hegyoldalt Lux Kálmán tervei alapján alakították ki függőkertszerűen, amely lépcsőzetesen ereszkedik alá az Anna-mésztufabarlang bejáratához. 2013-ban újították fel, a teraszszerűen kialakított tematikus kertek immár eredeti pompájukban csábítják hosszú sétákra a természet, a romantika és a művészetek szerelmeseit.

A függőkerti teraszok: Ifjúság terasza, Zene terasza, Költészet terasza, Találkozások terasza, Virágok terasza, Szobrászat terasza, illetve Vízesés terasz, Kilátó terasz, Anna kilátó, Barlang-tér.

A Költészet teraszának fő alakja Varga Éva József Attilát ábrázoló szobra. Az egészalakos szobrot a költő születésének 100. évfordulója tiszteletére avatták fel 2005. április 10-én. József Attila a Szinva-patak vízesése mellett, egy falnak támaszkodva, lehunytt szemmel élvezi a természet hangjait. A mellette lévő falfelületen egyik legszebb versének, az Ódának részleteit olvashatjuk, melyet a költő itt, Lillafüreden írt 1933-ban, az első IGE (Írók Gazdasági Egyesülete) által szervezett írótalálkozó ideje alatt.

A kompozíció különlegessége, hogy a befelé figyelő költő mellett a párkányra vetődő női árnyék az Óda soraiból rajzolódik ki. A teraszon lévő kertben pedig tíz kőtáblába vésett József Attila-vers, illetve idézet olvasható (Hangya, Ringató,

Harmatocská, Vágymagam a hold alatt, Csudálkozunk az életem, Áldalak búval, vigalommal, A kozmosz éneke, A hullámok lágy tánca, Jaj, majdnem és a Tiszta szívvel).

Magányos vagy társas olvasgatásra, más versek felidézésére hívnak a kövekre írt sorok. De a szobor és környezete méltó színhelye a költészettel kapcsolatos eseményeknek is. Miskolc irodalmat, verset kedvelő közönsége minden évben itt ünnepli április 11-én a Költészet napját.

Soltész Ágnes

MEGYEKÖNYV – ÚJRATÖLTVE

Hét év után látott napvilágot a Borsod-Abaúj-Zemplén megyét bemutató harmadik Megyekönyv, mely szerves folytatása a 2002-ben megjelent első és a 2009-ben megjelent második könyvnek.

Azért volt szükség új kötet kiadására, mert a legutóbbi óta számtalan változás történt. Épített örökségünk területén megújult például a diósgyőri és a füzéri vár, az edelényi kastély, vagy olyan alkotásokkal gazdagodott megyénk, mint a tarcali Áldó Krisztus-szobor. A könyv elején található megyei értéktár szintén újdonság.

A megyei önkormányzat által kiadott mű bevezetőjének szerzője Filip Gabriella, a II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár munkatársa. A képanyag jelentős részét Varga Tamás fotóriporter készítette.

A kiadvány nem kerül kereskedelmi forgalomba, azt kizárólag az önkormányzat díjazottainak, kiemelkedő eredményeket elérő sportolóknak, külföldi delegációk tagjaink fogják ajándékozni. Könyvtárosként remélem, hogy könyvtárakba is jut majd belőle. Ott a helyük, hogy bemutathassák Abaúj, Borsod, Gömör és Zemplén településeinek értékeit. Az album a turisták mellett a megyében élők

figyelmét is ráirányíthatja arra, milyen gazdag és csodálatos kincseink vannak.

Zahuczky László

BÚCSÚ KIRÁLY ERIKA KOLLÉGANŐNKTŐL

2016. augusztus 20-án, 60 évesen örökre eltávozott Király Erika kolléganőnk. Tavaly év végén egyikünk sem gondolta volna, hogy a „boldog új év” neki nem adatik meg. Döbbenettel vettük a hírt, hogy a rettegett kórral harcol. Mikor már nem tudott bejárni munkahelyére, gyakran meglátogattuk, és minden alkalommal éreztettük: várjuk vissza. Utolsó napjaiban még üzent kollégáinak, de már tudta, nem fog visszatérni közénk. Lesújtott mindannyiunkat halálának híre.

Erika 1956. március 14-én Ongán született. Az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán szerzett magyar–történelem szakos diplomát, 1980–1982-ig az ongai általános iskolában tanított. Ezután helyezkedett el könyvtárunkban, és haláláig itt dolgozott.

Munkája során sok területet kipróbált. Először raktáros és könyvtári kisegítő, majd folyóiratos lett. Nagyon szerette az utána következő beosztását az akkori „Infóban” és az ott kialakított videótárban. Jól ismerte a filmeket, az olvasóknak és kollégáinak hosszan elemezte kedvenc alkotásait.

Angol- és olasztudását folyamatosan fejlesztette, amit később bibliográfiai leíróként hasznosítani tudott. 1989-

ben az időszaki kiadványok formai feltárása tanfolyamra járt. A kilencvenes évek elején lehetősége adódott arra, hogy a feldolgozó osztályra kerüljön. Előbb dokumentumszerelő, aztán állomány-nyilvántartó, leltározó munkakört töltött be. 1995-ben gyermekkönyvtárosi felsőfokú szakképesítést szerzett, mégis a feldolgozó munka mellett maradt. 2015 decemberének végéig, amikor utolsó napjait töltötte a könyvtárban, kitartóan végezte a dokumentumok formai és tárgyi feltárását.

Nem volt saját családja, gyermekei, de nagyon szerette a családokat és a gyermekeket. Megtalálta a saját hitét, és ez az utolsó óráiban békét adhatott neki. Megnyugodva távozott el közülünk.

Isten veled, Erika!

Fülöpné Ondok Zsuzsanna

PÉDERI ISTVÁNNÉ ENCSI KÖNYVTÁROS EMLÉKÉRE

Húsz év, két évtized, én ennyit dolgoztam vele egy intézményben, egy kollektívában, egy csapatban. Mert igen, a munkahelyén, a könyvtárban mindig nagy csapat volt. Mi a rendszerváltás izgalmas éveiben kezdtünk együtt dolgozni. Ő a könyvtárat vitte, de ha kellett népművelő, szervező is volt az összevont intézményben. A szívében azonban mindig igazi könyvtáros maradt, és elhivatottsága végigkísérte egész pályáját.

A 41 munkaéből csak az elsőt nem töltötte a könyvtárban, amikor 1968. szeptember 1-jétől egy tanévet tanított a Krasznokvajdai Általános Iskolában. 1969 augusztusától 1971 tavaszáig Miskolcon, a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban és Baktakéken már mint könyvtáros dolgozott. Majd áthelyezéssel 1971. április 1-jétől nyugdíjba vonulásáig az Encsi Városi Könyvtár fő-

munkatársa, később a könyvtári részleg vezetője volt.

Sok-sok gyermeknek szerzett örömet, feledhetetlen pillanatokot, mintegy bő két évtizeden keresztül, a nyaranta Telkibányán megrendezett olvasótáborokban és

a cigánygyerekek részére szervezett életmódtáborokban. Szinte anyjuk helyett anyjuk volt, a családból egy hétre kiszakadt cigánygyerekeknek, melyek emlékét megőrizték a fotók, melyeken csillogó szemű gyerekek veszik körül. Ugyancsak nagy hangsúlyt fektetett az Abaúji Szavalóversenyek színvonalas megszervezésére minden évben, szeretett könyvtára névadója, József Attila születésnapja alkalmából. A város kulturális életében végzett áldozatos munkáját az önkormányzat az Encs Város Kultúrájáért kitüntetéssel ismerte el. Sok szép közös emlék. Csapatépítő családi programok, kirándulások, melyekre mindig nagyon készült, és amiket a munka mellett oly fontosnak tartott.

Az utolsó tíz évben, amikor a kistérségi rendszer keretében az Encsi Városi Könyvtár újra visszakapta területi funkcióját, nagy örömmel fogtunk neki az Encsi Kistérség közel 40 településén a könyvtárak újjáélesztésének. Ez szép, közös feladatunk volt. Ekkor váltam lélekben én is könyvtárossá.

Nagyon örültünk, amikor a kezdeti nagy trauma után gyógyulni láttuk. Sajnos a betegség végül mégiscsak legyőzte. Ilonka, aki májusban töltötte be 66. életévét, ma már a Teremtő könyvtárában teszi a dolgát, ott van rá szükség. Kívánom, hogy legyen ott is jó könyvtáros, mint földi pályáján!

Kércsi Tibor

Gyerekhívogató székek Bogácson

Bükkaranyosi mesesarok

Litka kis könyvtára

Nagy munkában a tiszaujvárosi olvasótábor résztvevői

Zemplénagárdi „olvasósarok"

Új polcok, új könyvek Sajóörösrön

Manci néni, a matyó mesemondó a bogácsi könyvtárátadáson

Zenes öröm a bükkaranyosi könyvtáravatón

Sárospatakon egy egész hét szól a népmeséről

Sok kis könyves királynő és királyfi a Könyves Vasárnapon

„Kitekinő" rendezvény - az ózdi helyismereti munka része